O‘ZBEKISTONDA MAKTABGACHA TA’LIMDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH: MUAMMOLAR, YECHIMLAR VA XORIJIY TAJRIBA

A.A.Bolibekov
GulDPI Maktabgacha va boshlang‘icha ta’lim metodikasi kafedrasi **dotsenti**
e-mail: alisher1960pc@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekiston maktabgacha ta’lim tizimida innovatsion texnologiyalarni joriy etishning asosiy muammolari va yechimlari, shuningdek, xorijiy davlatlarning yutuqli tajribalari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: maktabgacha ta’lim, raqamli texnologiyalar, innovatsion texnologiyalar, xorijiy tajribalar, ta’lim infrastrukturasi, o‘qituvchilar malakasi, ta’lim tizimida islohotlar, ta’lim metodlari, pedagogik yondashuvlar, zamonaviy ta’lim.

Abstract: This article analyzes the main problems and solutions of introducing innovative technologies in the preschool education system of Uzbekistan, as well as successful experiences of foreign countries.

Keywords: preschool education, digital technologies, innovative technologies, foreign experiences, educational infrastructure, teacher qualifications, reforms in the education system, teaching methods, pedagogical approaches, modern education.

Zamonaviy ta’lim tizimida innovatsion texnologiyalarni joriy etish, ta’lim sifatini oshirish, bolalar rivojlanishiga yangi yondashuvlar kiritish va raqamli savodxonlikni yuqori darajaga ko‘tarish jarayonlari muhim rol o‘ynaydi. O‘zbekiston maktabgacha ta’lim tizimi ham, so‘nggi yillarda innovatsion texnologiyalarni joriy etish uchun bir qator tashabbuslarni amalga oshirgan. Shu bilan birga, maktabgacha ta’limda innovatsion texnologiyalarni qo‘llash hali to‘liq rivojlanmagan va ko‘plab muammolarni hal qilish zarurati mavjud.

Innovatsion texnologiyalar va maktabgacha ta’lim.

Innovatsion texnologiyalarni maktabgacha ta’limda qo‘llash bolalarning ta’lim jarayoniga nisbatan qiziqishini oshiradi. Shuningdek, bu texnologiyalar bolalarga an'anaviy o‘quv metodlaridan tashqari yangi bilimlarni o‘rganish imkonini beradi. Innovatsion texnologiyalar quyidagi sohalarda samarali qo‘llanilishi mumkin:

- **O‘yin asosidagi ta’lim**: O‘yinlar orqali bolalar matematikani, mantiqiy fikrlashni, tilni o‘rganishlari mumkin. Mobil ilovalar, interaktiv dasturlar yordamida o‘yin asosidagi ta’limni rivojlantirish mumkin.
- **Virtual haqiqat va kengaytirilgan haqiqat**: Bolalar tabiat va ilm-fan haqidagi bilimlarini kengaytirilgan haqiqat (AR) va virtual haqiqat (VR) texnologiyalari yordamida o‘rganishlari mumkin. Bu texnologiyalar bolalar uchun o‘rganish jarayonini yanada qiziqarli va interaktiv qiladi.
- **Dasturlash va robototexnika**: Bolalarni dasturlash va robototexnikaga o‘rgatish, ularning muammolarni hal qilish, ijodkorlik va analitik fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Maktabgacha ta’limda innovatsion texnologiyalarni joriy etishdagi muammolar.

O‘zbekiston maktabgacha ta’lim tizimida innovatsion texnologiyalarni joriy etish jarayonida bir qator muammolar mavjud:

- **Texnologik infratuzilmaning yetishmasligi**: Ko‘plab maktabgacha ta’lim muassasalarida zamonaviy kompyuterlar, planshetlar va boshqa texnologik vositalar mavjud emas. Buning natijasida bolalar ta’lim olishda raqamli texnologiyalardan foydalana olmayapti.
- **O‘qituvchilarning raqamli savodxonligi pastligi**: Innovatsion texnologiyalarni samarali qo‘llash uchun o‘qituvchilar raqamli savodxonlikka ega bo‘lishi kerak. Afsuski, o‘qituvchilarning aksariyati bu texnologiyalarni to‘liq va samarali qo‘llashni bilmaydi.
- **Moliyaviy resurslarning cheklanganligi**: Innovatsion texnologiyalarni joriy etish va ulardan samarali foydalanish uchun katta moliyaviy mablag‘lar kerak. Bu jarayon ko‘plab maktabgacha ta’lim muassasalarida cheklangan byudjet va resurslar tufayli sekinlashadi.

Yechimlar va tavsiyalar.

Yuqoridagi muammolarni hal qilish uchun bir qator yechimlar va tavsiyalarni taqdim etish mumkin:

- **Texnologik infratuzilmani yaxshilash**: Maktabgacha ta’lim tashkilotlarini raqamli texnologiyalar bilan ta’minlash uchun davlat tomonidan grantlar va xususiy sektor bilan hamkorlikda dasturlar ishlab chiqilishi zarur.
- **O‘qituvchilarning malakasini oshirish**: O‘qituvchilarni innovatsion texnologiyalarni qo‘llay olish uchun muntazam ravishda malaka oshirish kurslari va treninglar tashkil etish kerak.
- **Moliyalashtirishni ko‘paytirish**: Innovatsion texnologiyalarni maktabgacha ta’limda muvaffaqiyatli joriy etish uchun davlat va xususiy sektor o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, xususiy investorlar va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni yo‘lga qo‘yish lozim.

Xorijiy Tajriba.

Xorijiy davlatlar maktabgacha ta’limda innovatsion texnologiyalarni qo‘llashda o‘zlarining ilg‘or tajribalarini ishlab chiqgan. Ularning ba’zi tajribalari O‘zbekiston uchun ham foydali bo‘lishi mumkin:

• **Finlyandiya**: Finlyandiya ta’lim tizimida innovatsion texnologiyalar bolalar ta’limida muhim rol o‘ynaydi. Bolalar uchun dasturlash, robototexnika va virtual haqiqat texnologiyalari yordamida qiziqarli ta’lim usullari ishlab chiqilgan.

• **Singapur**: Singapurda bolalar dasturlash, robototexnika va boshqa texnologiyalarga erta yoshdan o‘qitila boshlaydi. Bu ularning raqamli savodxonligini oshirishga yordam beradi.

• **Shvetsiya**: Shvetsiyada interaktiv ta’lim texnologiyalari qo‘llaniladi. Ular bolalar uchun yangi bilimlarni qiziqarli tarzda o‘rganish imkonini beradi.

O‘zbekiston maktabgacha ta’lim tizimida innovatsion texnologiyalarni qo‘llash bolalar rivojlanishini yangi bosqichga olib chiqishi mumkin. Muammolarni hal qilish, o‘qituvchilarning malakasini oshirish va texnologik infratuzilmani yaxshilash orqali maktabgacha ta’limni sifatli va innovatsion tizimga aylantirish mumkin. Xorijiy tajribalar yordamida O‘zbekistonning ta’lim tizimini yanada takomillashtirish va rivojlantirishga yordam beradi.

Adabiyotlar:

1. A.Bolibekov, L.Bolibekov. Maktabgacha ta’limda xorijiy tajribalarning qiyosiy tahlili (monografiya). “Sarvarprint” MCHJ. 64-bet.

2. https://theeducationhub.org.nz/digital-technologies-in-early-childhood-education/